

Winnetou

Karl May

REISVERHAAL

Uit het Duits vertaald door
Josephine Rijnaarts en Elly Schippers

UITGEVERIJ IJZER

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Inleiding	13
Hoofdstuk 1: Een greenhorn	17
Hoofdstuk 2: Klekih-petra	37
Hoofdstuk 3: Winnetou in de boeien	106
Hoofdstuk 4: Tweemaal een strijd op leven en dood	190
Hoofdstuk 5: 'Mooie dag'	273
Hoofdstuk 6: Sams bevrijding	389
Nawoord bij de vertaling	449

Beste lezer, weet u wat het woord greenhorn betekent? Het is een uiterst irritante en minachtende benaming voor de persoon in kwestie.

Green betekent groen en met *horn* wordt een voelhoorn bedoeld. Een greenhorn is dus een groentje, iemand die in een bepaalde omgeving nieuw en onervaren is en voorzichtig zijn voelhoorns moet uitsteken om niet het risico te lopen dat hij wordt uitgelachen.

Een greenhorn is iemand die niet opstaat als een lady op zijn stoel wil zitten, die de heer des huizes gedag zegt voordat hij een buiging heeft gemaakt voor de mistress en miss, die bij het laden van zijn geweer de patronen verkeerd in de loop stopt of eerst de laadprop, dan de kogel en op het laatst het kruit in de voorlader doet. Een greenhorn spreekt helemaal geen of juist heel zuiver, geaffecteerd Engels. yankee-Engels of, erger nog, provinciaals idioom is hem een gruwel, hij krijgt het niet in zijn hoofd en nog veel minder over zijn lippen. Een greenhorn ziet een *racoon* aan voor een opossum en een tamelijk knappe mulattin voor een quarteroon. Een greenhorn rookt sigaretten en verafschuwt tabakssap spuwende heren. Als een paddy hem een oorvijg geeft, holt de greenhorn met zijn klacht naar de rechter in plaats van de kerel, zoals het een echte yankee betaamt, gewoon ter plekke overhoop te schieten. Een greenhorn ziet de pootafdrukken van een *turkey* aan voor een berenspoor en een rank sportjacht voor een Mississippi steamer. Een greenhorn schaamt zich om zijn vuile laarzen op de knieën van een medepassagier te leggen of snuivend als een creperende bizon soep naar binnen te slurpen. Een greenhorn sleept vanwege de hygiëne een badspons ter grootte van een reuzenkalebas en tien pond zeep mee naar de prairie en stopt bovendien een kompas in zijn zak, dat al op de derde of vierde dag naar alle windstreken wijst, maar nooit meer naar het noorden. Een greenhorn schrijft achthonderd indiaanse uitdrukkingen op en merkt bij zijn eerste ontmoeting met een roodhuid dat hij

bij de laatste post naar huis die aantekeningen in de envelop heeft gedaan en de brief nog heeft. Een greenhorn koopt geweerkruid en ontdekt bij zijn eerste schot dat ze hem gemalen houtskool hebben gegeven. Een greenhorn heeft tien jaar astronomie gestudeerd, maar kan evenveel jaar naar de sterrenhemel turen zonder te weten hoe laat het is. Een greenhorn stopt zijn bowiemes zo in zijn gordel dat de kling bij het bukken in zijn dij prikt. Een greenhorn maakt in het Wilde Westen zo'n groot kampvuur dat het oplaait tot de toppen van de bomen, en als hij dan door de indianen is ontdekt en neergeschoten, is hij verbaasd dat ze hem konden vinden. Een greenhorn is nu eenmaal een greenhorn... en zo'n greenhorn was ik toen ook.

Maar denk vooral niet dat ik ervan overtuigd was of ook maar vermoedde dat die krenkende benaming op mij van toepassing was! O nee, want de meest opvallende eigenschap van iedere greenhorn is nu juist dat hij zelf de laatste is om zich als een groentje te beschouwen.

Integendeel, ik dacht dat ik buitengewoon slim en ervaren was, ik had immers, zoals dat heet, gestudeerd en was voor geen enkel examen bang geweest! Dat het leven de eigenlijke, ware universiteit is, waar de studenten elke dag en elk uur de toets tegenover de Voorzienigheid moeten doorstaan, was iets waar mijn jeugdige geest toen niet aan wilde denken. Door onverkwikkelijke omstandigheden in mijn geboorteland en een, als ik het zo mag zeggen, aangeboren dadendrang was ik de oceaan overgestoken naar de Verenigde Staten, waar de kansen voor een ambitieuze jongeman om vooruit te komen in die tijd veel beter en gunstiger waren dan tegenwoordig. In de oostelijke staten zou ik zonder meer een mooie betrekking hebben gevonden, maar ik voelde me aangetrokken tot het westen. Met tijdelijk werk, een baantje hier, een baantje daar, verdiende ik zo veel dat ik uiterlijk goed toegerust en innerlijk vol goede moed in St. Louis wist te komen. Daar bracht een gelukkig toeval me bij een Duits gezin, waar ik voorlopig onderdak vond als huisonderwijzer. Een van de mensen die bij dat gezin over de vloer kwamen was Mr Henry, een vreemde vogel, geweermaker van beroep, die zijn ambacht met de toewijding van een kunstenaar beoefende en zich met ouderwetse trots *Mr Henry, the gunsmith* noemde.

Die man was een groot mensenvriend, ook al leek hij het tegendeel, want behalve met het genoemde gezin ging hij met niemand

om en zelfs tegen zijn klanten deed hij zo bot en kortaf dat ze alleen vanwege de kwaliteit van zijn koopwaar bij hem kwamen. Hij had zijn vrouw en kinderen verloren bij een gruwelijke gebeurtenis waar hij nooit over praatte, maar door een paar opmerkingen die hij zich liet ontvallen, vermoedde ik dat ze bij een overval waren vermoord. Daardoor had hij een ruwe bolster gekregen, maar misschien wist hij niet eens dat hij overkwam als een ongelikte beer. De pit was zacht en goed en ik heb vaak tranen in zijn ogen gezien als ik over thuis praatte, over mijn familie, van wie ik zielsveel hield en nog altijd hou.

Waarom een oude man als hij juist voor een jonge vreemdeling als ik zo veel belangstelling aan de dag legde, wist ik niet, tot hij het me op een keer vertelde. Sinds ik daar woonde, kwam hij vaker bij het gezin langs dan eerst, woonde de lessen bij, eiste mijn aandacht op als ik klaar was en nodigde me ten slotte zelfs bij zich thuis uit. Zo'n voorkeursbehandeling was nog niemand ten deel gevallen en ik keek wel uit om al te gretig op zijn aanbod in te gaan. Die terughoudendheid zinde hem kennelijk niet, ik herinner me tot op de dag van vandaag hoe boos hij keek toen ik op een avond bij hem binnenliep, en hoe bars hij klonk toen hij vroeg, zonder mijn *good evening* te beantwoorden: 'Waar zat u gisteren, sir?'

'Thuis.'

'En eergisteren?'

'Ook thuis.'

'Maak dat de kat wijs.'

'Toch is het zo, Mr Henry.'

'*Pshaw!* Jonkies als u blijven niet in het nest, die fladderen overal rond, behalve waar ze thuishoren!'

'En zou u zo vriendelijk willen zijn me te zeggen waar ik dan thuis hoor?'

'Hier bij mij, begrepen? Ik wil u al de hele tijd iets vragen.'

'Waarom hebt u dat dan niet gedaan?'

'Omdat ik er geen zin in had. Hoort u wat ik zeg?'

'Wanneer hebt u er dan wel zin in?'

'Vandaag misschien.'

'Vraag gerust,' spoorde ik hem aan, terwijl ik op de werkbank ging zitten waaraan hij bezig was.

Hij keek me vol verbazing aan, schudde misprijzend zijn hoofd en riep: ‘Gerust! Alsof ik zo’n greenhorn eerst om toestemming moet vragen als ik met hem wil praten!’

‘Greenhorn?’ antwoordde ik terwijl ik mijn wenkbrauwen frons- te, want ik voelde me behoorlijk gekwetst. ‘Dat meent u niet, Mr Henry, dat woord moet u ontglipt zijn.’

‘Verbeeld u maar niets, sir. Ik zeg het in alle ernst: u bent een greenhorn, en geen kleintje ook! Wat er in jullie boeken staat, zit goed in uw hoofd, dat is waar. Het is ongelooflijk wat jullie daar- ginds allemaal moeten leren! Deze jongeman weet precies hoe groot de afstand tot de sterren is, wat koning Nebukadnezar op bakstenen heeft geschreven en hoe zwaar lucht is, ook al kan hij die niet zien. En omdat hij dat weet, verbeeldt hij zich dat hij een knappe kop is. Maar steek uw neus eens in het leven, als u begrijpt wat ik bedoel, een jaartje of vijftig, dan leert u misschien, en ik zeg nadrukkelijk misschien, wat ware wijsheid is. Wat u op dit moment weet, stelt niets voor... helemaal niets. En wat u kunt nog veel min- der. U kunt niet eens schieten!’

Hij zei dat op buitengewoon minachtende toon en zo stellig alsof hij voor honderd procent zeker was van zijn zaak.

‘Niet schieten? Hm!’ antwoordde ik met een glimlach. ‘Is dat soms de vraag die u me wilde stellen?’

‘Inderdaad. En hoe luidt het antwoord?’

‘Geef me een goed geweer, dan zal ik antwoorden, eerder niet.’

Hij legde de geweerloop waaraan hij werkte weg, stond op, kwam vlak voor me staan, staarde me met verbaasde ogen aan en riep: ‘Een geweer, sir? Geen haar op mijn hoofd die eraan denkt! Mijn geweren komen alleen in handen die zorgen dat ik er eer mee kan inleggen!’

‘Zulke handen heb ik,’ verzekerde ik hem.

Hij keek me nog eens aan, nu van opzij, ging zitten, begon weer aan de loop te werken en mopperde zachtjes: ‘Zo’n greenhorn! Wat een brutaliteit, om woest van te worden!’

Ik liet hem betijen, want ik kende hem. Ik haalde een sigaar te- voorschijn en stak hem op. Daarna werd er zeker een kwartier niets gezegd, maar toen werd de stilte hem te machtig, hij hield de loop tegen het licht, keek erdoorheen en merkte op: ‘Schieten is moeilij-

ker dan naar de sterren kijken of oude bakstenen van Nebukadnezar lezen. Begrepen? Hebt u weleens een geweer vastgehouden?’

‘Dat zou ik wel denken.’

‘Wanneer dan?’

‘Al zo vaak.’

‘Ook aangelegd en geschoten?’

‘Ja.’

‘Raak?’

‘Natuurlijk!’

Daarna liet hij de loop, die hij gekeurd had, snel zakken, keek me weer aan en zei: ‘Het zal wel, maar wat hebt u geraakt?’

‘Het doel, nogal wiesdes.’

‘Wat? Dacht u nou echt dat u me in de maling kon nemen?’

‘Ik neem u niet in de maling, het is waar.’

‘Loop naar de bliksem, sir! Ik krijg geen hoogte van u. Ik ben er- van overtuigd dat u nog geen muur zou raken, ook al was-ie twintig el hoog en vijftig el breed, en toch kijkt u zo serieus en bent u zo zelfverzekerd dat ik wel uit mijn vel kan springen. Ik ben geen snotaap die les van u krijgt, hè. Zo’n greenhorn, zo’n boekenwurm, denkt dat-ie kan schieten! Heeft in Turkse, Arabische en andere stomme prulboeken zitten snuffelen en zou ook nog tijd hebben gehad om te schieten! Pak die oude *gun* dan eens van de muur en leg aan alsof u wilt mikken. Het is een berendoder, de beste die ik ooit in mijn handen heb gehad.’

Ik liep naar het geweer, pakte het van de muur en legde aan.

‘Hoho!’ riep hij terwijl hij opsprong. ‘Wat doet u nou? U gaat met die gun om alsof het een lichte wandelstok is, terwijl dit het zwaarste geweer is dat ik ken! Bent u zo sterk?’

Bij wijze van antwoord pakte ik hem van onderen bij zijn dichtgeknoopte jasje en zijn broekriem en tilde hem met één hand op.

‘Wel alle bliksems!’ riep hij. ‘Laat me los! U bent nog veel sterker dan mijn Bill.’

‘Uw Bill? Wie is dat?’

‘Dat was mijn zoon, die... laat maar! Hij is dood, net als de anderen. Hij beloofde een flinke kerel te worden, maar toen ik een keer niet thuis was, is hij samen met de anderen vermoord. U lijkt op hem qua postuur, u hebt bijna dezelfde ogen en ook dezelfde trek om uw

mond, daarom vind ik u... ach, dat gaat u ook helemaal niets aan!

Hij keek naar me met een diepbedroefde blik, streek met zijn hand over zijn gezicht en zei toen op montere toon: 'Wel doodzonde, sir, als iemand met zo veel spierkracht zich helemaal op de boeken stort. U had uw lichaam moeten trainen.'

'Heb ik ook gedaan.'

'Echt waar?'

'Ja.'

'Boksen?'

'Dat doen ze bij ons niet. Maar als het op turnen of worstelen aankomt, ben ik van de partij.'

'Paardrijden?'

'Ja.'

'Schermen?'

'Ik ben schermleraar geweest.'

'Schep niet zo op, man!'

'Wilt u het proberen?'

'Nee, bedankt. Ik heb daarnet mijn lesje geleerd! Ik moet trouwens werken. Ga maar weer zitten.'

Hij keerde terug naar zijn werkbank en ik volgde hem. Er werd weinig gezegd, Mr Henry leek in gedachten met iets belangrijks bezig. Plotseling keek hij op van zijn werk en vroeg: 'Hebt u wiskunde gehad?'

'Was een van mijn lievelingsvakken.'

'Rekenkunde, geometrie?'

'Allicht.'

'Landmeetkunde?'

'Ik deed niets liever. Ik ben heel vaak puur voor mijn plezier met een theodoliet op pad geweest.'

'En kunt u meten, echt meten?'

'Ja, ik heb vaak meegewerkt aan afstandmetingen en hoogtebepalingen, al wil ik niet beweren dat ik een volleerd goedeet ben.'

'Goed, dat is mooi, heel mooi!'

'Waarom vraagt u dat, Mr Henry?'

'Daarom, begrepen? Dat hoeft u nu niet te weten, dat hoort u nog wel. Eerst moet ik weten... hm, ja, eerst moet ik weten of u kunt schieten.'